

Mint örmény szőnyeget

Sorsok, művek Kabdebó Lóránt számvetésében

Dédnagyapja nyisszantotta le Rózsa Sándor fejét, miután a főbetyár gümőkórban elhalálozott a szamosújvári fegyházban.

Örmény eredetű apját – aki a nagy háborúban szerzett érdemeiért vitézi címet viselhetett volna, ha nevét magyarosítja – a trianoni forgósél repítette Erdélyből a tűzvész pusztította Gyöngyösre, hogy mérnökként kiépítse a Mátra víz- és villamos rendszerét, megmentve ezzel a várost az éhínségtől. Zsidó származású, kikeresztelkedett, hívő katolikus édesanyjára kis híján kitűzték a sárga csillagot – végül megmenekült Auschwitz poklától.

A gyermek a forint bevezetésének napjaiban, egy unalmas nyaraláson kapott rá az olvasásra: százkötetes Jókai-könyvtárunk alapozta meg műveltségét. Ifjúként „lemaradt” az ötvenhatos forradalomról, mert éppen marosvásárhelyi nagyanyjánál volt látogatóban.

„Perbe szállt” az antiszemitizmussal vádolt Szabó Lőrincért, akinek életművével Németh László ajánlására kezdett el foglalkozni, s akit irodalomtörténészként nála alaposabban senki sem próbált megérteni. Bár Latinovits Zoltánt nem tudta meggyőzni, hogy szavalja el a férfiönzés lenyomataként értelmezett Semmiért egészent, a költő által is az önzés apoteózisaként hirdetett versben meglátta a megalázottságot, megszorítotttságot feloldani akaró elégi-kusságot. Lóci ugyanúgy megbízott benne, mint Vékesné Korzáti Erzsébet fia.

A Hetek költőcsoport „keresztapja”; nevéhez fűződik a miskolci bölcsészkar és a Szabó Lőrinc Kutatóhely alapítása; a Digitális Irodalmi Akadémia Szabó Magda-szakértője. Kritikusként vallja, minél többféleképpen félreérthető egy könyv, annál kiválóbb.

Évszázadok magyar történelme elevenedik meg a lapokon, pedig „csak” Kabdebó Lóránt professor emeritus és felmenői életéből szemezgettünk. Bensőséges hangvétel uralja az irodalomtudós legfrissebb, számvető kötetét – és nem az öncélúság okán. Hanem mert ő ilyen ember.

Egyszerre egyetemes és személyes történelmi kontextusba helyez. Elmélyül a részletekben, hogy létfilozófiai összefüggéseket teremthessen. És mer érezni elmélkedései közepette. A misztikus szenvedés érdekli, a szubjektív valóságot szeretné megfejteni.

„Hogyan is kezdjem a válaszadást...” – vág bele újra és újra e gondolatritmussal Dobos Marianne „interjújában” a feleség ki sem mondott kérdéseire adott lírai monológgal életmeséjébe, ahogy csak szellemi-lelki társnak tárulkozik föl valaki. Szöveget sző, miként a múltban örmény mintájú szőnyegetek csomózott, melyeket ott őriz szobája falán.

Önvallomások, a professzor nyolcvanadik születésnapja alkalmából vele készített interjúk vezetnek be az olvasót a szerző sorsába, hogy ráterjen a számára fontos művek – sokszor párhuzamos – dekódolására: Illyés Gyulát, Kassák Lajost, Simon Attilát hozza közel, ám természetesen továbbra is minden út Szabó Lőrinchez vezet. Szántó Piroskát, Szabó Magdát ő kérdezi, a jelen naplójában Szepesi Attila, Temesi Ferenc, Fekete Vince, Zalán Tibor kapott helyet.

A szokatlannak tűnő cím – Esettanulmányok? Sorsvállalások! – telitalálat, mert tükre a kutató személyiségének: Kabdebó Lóránta nem a magabiztos állítás, inkább a szakmai kíváncsiság jellemző. Igazi újraolvasó, újragondoló. És szenvedélyes! Rajong felfedezettjeiért: az utóbbi években Száraz Miklós György regényírói teljesítménye nyűgözte le.

A Kárpát-medencei Tehetséggondozó Nonprofit Kft. által az Előretolt Helyőrség Íróakadémia program keretében megjelentetett könyv borítója, Csillag István munkája a szöveg komolyságához és modernségéhez méltó burok.

(Kabdebó Lóránt: *Esettanulmányok? Sorsvállalások! Kárpát-medencei Tehetséggondozó Nonprofit Kft.*, 2019, Budapest, 457 oldal. Ára: 2990 forint)